

Actieplan afvalpreventie

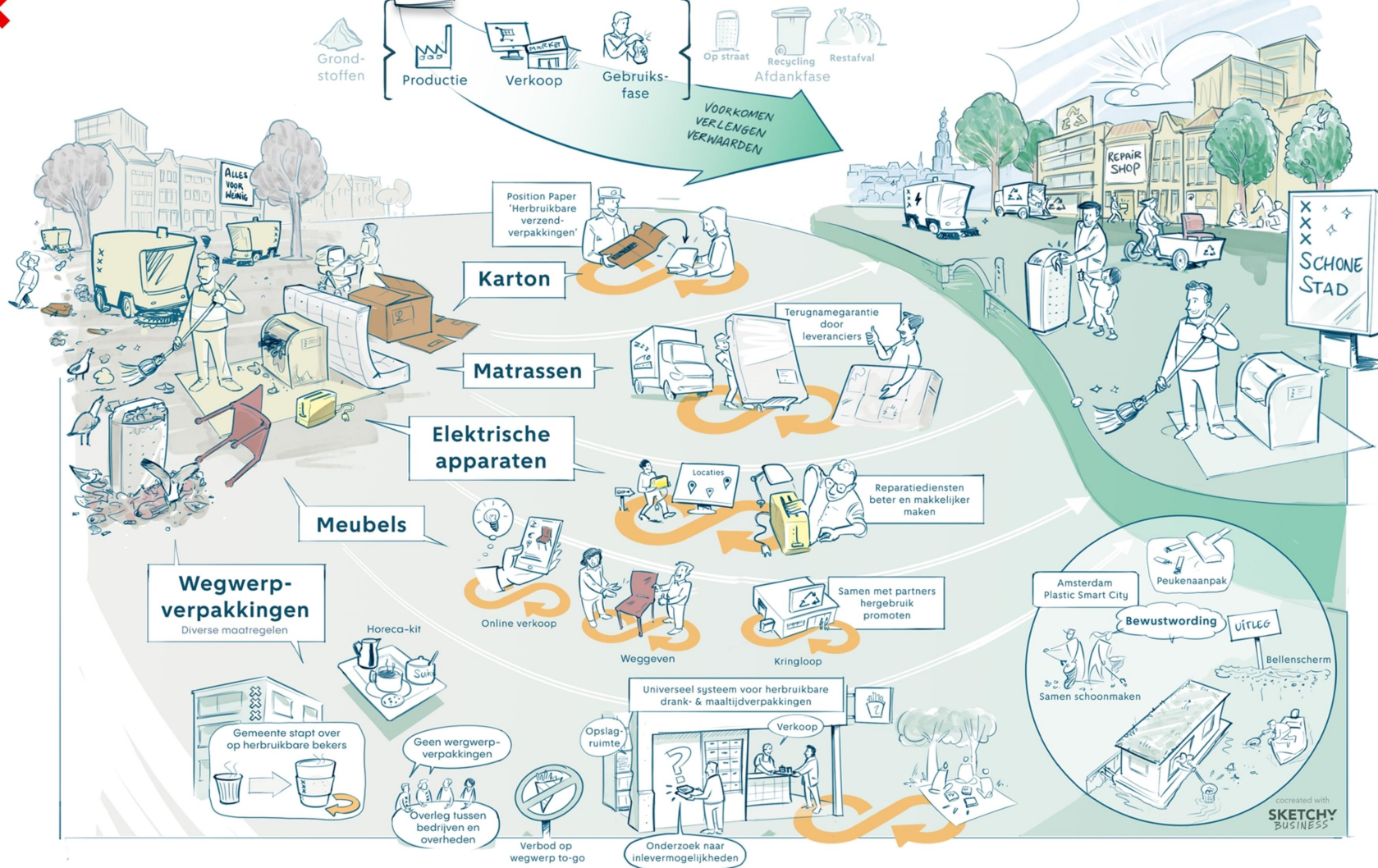

Afval & Grondstoffen, Stadswerken, R&D Team Circulair, V&OR
Status: Definitief
9 april 2024

Afvalpreventie

Amsterdam op weg naar een schonere stad:
Minder wegwerp, meer herbruikbaar en
langere levensduur van spullen

Inhoud

1 De opgave rondom afvalpreventie 4

1.1	Systeemverandering vereist het afbreken van oude systemen en het opbouwen van nieuwe	4
1.2	Afvalpreventie door ingrijpen bij de bron	5
1.2.1	Investeren aan de voorkant, is winst aan de achterkant	6
1.2.2	Focus op afval op straat	7
1.3	Reikwijdte van het plan - Afvalpreventie in het bredere afvallandschap	8
1.4	Leeswijzer	8
1.4.1	Bestaand en aankomend beleid	8
1.4.2	Verschillende gemeentelijke rollen en acties op afvalpreventie	8

2 Afvalpreventie in vijf productketens .10

2.1	Verpakkingen	10
2.1.1	Single Use Plastics richtlijn	10
2.1.2	EU richtlijn verpakking en verpakingsafval	11
2.1.3	Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 – plastic verpakkingen en verpakkingen en wegwerpproducten	12
2.2	Meubels	17

2.2.1	Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 - meubels	17
2.3	Elektrische en elektronische apparaten	19
2.3.1	Europese richtlijn ecologisch ontwerp elektrische apparaten en voorstellen voor EU verordening ecologisch ontwerp en recht op reparatie	19
2.3.2	Nationaal programma circulaire economie – Elektrische en elektronische apparaten	20
2.3.3	Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid afgedankte elektrische en elektronische apparaten	20
2.4	Matrassen	23
2.4.1	Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid consumentenmatrassen onder een AVV	23
2.5	Karton	25
2.5.1	Europese verordening verpakkingen en verpakingsafval – artikel 21	25
2.5.2	Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 – verpakkingen ..	25
2.6	Communicatie en bewustwording	27

3 Proactieve inzetscenario en dekking .28

3.1.1	Proactieve inzet	28
-------	------------------------	----

1 De opgave rondom afvalpreventie

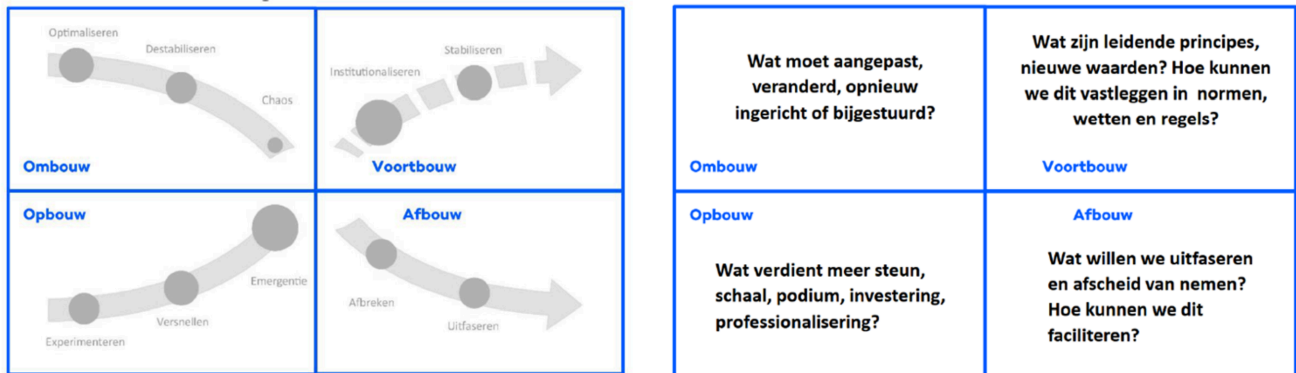
Wereldwijd komen er elk jaar miljoenen tonnen (plastic) afval op het land en in zee terecht. Ondanks dat we streven naar minder (rest)afval, schone straten, parken, grachten en pleinen neemt de hoeveelheid afval wereldwijd, maar ook in Amsterdam op straat en in de afvalbakken toe. Samen produceren ruim 870.000 Amsterdammers elke dag zeker 856 ton afval. Dat is één kilo per persoon per dag. Op dit moment wordt 25% van het ingezamelde afval vaak laagwaardig gerecycled en de totale hoeveelheid afval neemt amper af. De overheid, het bedrijfsleven en bewoners kunnen zich nog meer richten op een vermindering van de totale hoeveelheid afval. Door aan 'de voorkant' gebruikte producten en materialen te verminderen, komt er aan de achterkant minder afval vrij en neemt de hoeveelheid afval af en daarmee ook de milieudruk.

Eén van de doelen van het college is om in 2050 100% circulair te zijn. Met het verlagen van het grondstoffengebruik kunnen we de milieudruk verminderen, met name in de internationale ketens van productie en toeleveranciers. Milieudruk die ontstaat vanwege het gebruik van grondstoffen in producten (scope 3 emissie) bestaat o.a. uit emissies van broeikasgassen door energieverbruik tijdens productie en transport, vervuiling van ecosystemen en uitstoot van schadelijke stoffen tijdens het winnen van grondstoffen. Een circulaire economie betekent een fundamentele en structurele systeemverandering in de manier waarop we produceren en consumeren: hoe we waarde creëren en behouden, hoe we ontwerpen en produceren, welke businessmodellen we gebruiken, hoe we als gebruiker aanschaffen, gebruiken en afdanken, en hoe we arbeid en materialen waarderen en belasten.

Dit plan is ook onderdeel van de Uitvoeringsagenda Circulair 2023 – 2026, waarin het voorkomen van grondstoffengebruik bij de bron voorop staat. 100% schoon en afvalvrij is nog ver weg, maar wij kunnen de stad met haar bewoners, ondernemers en bezoekers een ander handelingsperspectief gaan bieden; en stap voor stap een omslag in ons denken voor productie en consumptie realiseren.

1.1 Systeemverandering vereist het afbreken van oude systemen en het opbouwen van nieuwe

Het behoudende en stabiel opereren van overheden leidt ertoe dat overheden reageren op maatschappelijke ontwikkelingen, maar daarbij vooral gericht zijn om 'het bestaande' te optimaliseren. Dit leidt nauwelijks tot structurele (systeem)veranderingen. Bij een keuze voor echte verandering is het in de planvorming van belang de focus te verleggen. Niet blijven kijken naar optimalisering van het bestaande, maar kijken naar daadwerkelijke systeemverandering. Hoe ziet een toekomstig circulair en duurzaam systeem eruit? En welke stappen moeten we zetten om

FIGUUR 1 | De X-curve, een model dat de transitiedynamiek weergeeft die plaatsvindt tijdens een crisis. Het laat zien hoe niet-duurzame onderdelen uit het oude systeem worden afgebroken en afgebouwd (lijn van linksboven naar rechtsonder). Tegelijkertijd worden nieuwe duurzame systemen die onderdeel worden van de duurzame maatschappij opgebouwd (lijn van linksonder naar rechtsboven). Duurzame varianten voor oude werkwijzen worden opgeschaald en worden het 'nieuwe normaal'. Bron: The Dutch Research Institute For Transitions

daar te komen? Dit betekent enerzijds voortbouwen en anderzijds ook afbouwen (FIGUUR 1). Welke systemen willen we als samenleving afbreken? En ook wat gaan we als gemeente in de komende periode niet meer doen? Daarnaast moeten we nadenken over wat bieden we de Amsterdammers wel en hoe bieden we ruimte aan circulaire initiatieven in de opbouwfase en die in het huidige systeem disruptief werken? Hoe bouwen we samen aan een alternatief?

1.2 Afvalpreventie door ingrijpen bij de bron

Economische bedrijfsbelangen zorgen er mede voor dat op veel punten in de keten afval ontstaat en er zijn verschillende producten die een steeds kortere gebruiksduur of levensduur hebben en een hoge belasting op het milieu. Denk aan interieurproducten met een korte levensduur en weinig reparatiemogelijkheden, het toenemende gebruik van wegwerpverpakkingen voor voedsel en matrassen en kartonnen dozen die nog steeds op straat belanden. De diversiteit in (plastic)aanbod en (plastic)productaantallen zijn enorm. Een brede maatschappelijke omslag is nodig en daarbij valt weerstand te verwachten. Het vergt veel vernuft om de tegenstrijdigheden tussen economische bedrijfsbelangen en duurzaamheidsbelangen in balans te brengen en te zorgen voor reductie. Een zeer complex vraagstuk.

Het huidige beleid richt zich met name op beter inzamelen, recyclen en schoonmaken, op de achterkant van de keten, als sluitstuk. Wanneer we ons uitsluitend richten op inzamelen en schoonmaken blijft het dweilen met de kraan open en missen we de oorzaak van het probleem. In dit plan willen we de focus verleggen en het 'afvalvraagstuk' aan de voorkant van de keten, aan de bron, aanpakken en hier ingrepen realiseren die voorkomen dat afval ontstaat. De maatregelen in dit actieplan richten zich daarom op de voorkant van de keten, tot aan de gebruiksfase van producten (FIGUUR 2). Voorbeelden van maatregelen zijn het verbieden van producten met een zeer korte gebruiksduur en hoge milieubelasting, stimuleren van een ander consumptie- en gebruikspatroon en bepaalde wegwerpproducten vervangen voor herbruikbare alternatieven.

FIGUUR 2 | De productie-, gebruik-, afvalketen. Het actieplan afvalpreventie richt zich op de 'voorkant' van de keten (oranje kader). Hieronder vallen maatregelen die gaan over verminderen van grondstofgebruik, hergebruik en levensduurverlenging. Dit correspondeert met hoge treden op de r-ladder (R1 afwijzen, R2-3 hergebruiken, R4 repareren).

1.2.1 Investeren aan de voorkant, is winst aan de achterkant

Afval voorkomen kan ons op den duur geld besparen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de invoering van de ja/ja-sticker in 2018. Uit recent onderzoek van de Vrije Universiteit (Endendijk en Botzen, 2023) blijkt dat gemeente Amsterdam jaarlijks 10% minder papierafval inzamelt en daarmee €135.000-285.000 aan verzamelen, transporteren en recyclen van papierafval bespaart.¹ In het oude systeem had 55 procent van de Amsterdammers geen sticker op de brievenbus en ontving destijds ongeadresseerde post. In het nieuwe systeem kiest 15 procent van de Amsterdammers voor een ja/ja-sticker. De ongeadresseerde folders gaan op dit moment alleen nog naar die inwoners.

Uit het kostenonderzoek zwerfafval van Tauw² (2023) komt naar voren dat het voorkomen, monitoren, opruimen en verwerken van zwerfafval in Nederland jaarlijks €324 miljoen kost. Van dit bedrag komt 94% voor rekening van gemeenten. Deze jaarlijkse kosten komen overeen met € 18,55 per inwoner. Op basis van deze cijfers zou dat betekenen dat Amsterdam jaarlijks ruim € 16,5 miljoen kwijt is aan zwerfafval. Amsterdam is een grote stad die ook veel bezoekers ontvangt en krijgt dus waarschijnlijk meer zwerfafval te verstouwen dan een minder druk bezochte stad. Het verminderen van het zwerfafval kan dus tot kostenbesparing leiden.

¹ Thijs Endendijk & W. J. Wouter Botzen (2023) A default nudge in waste management: assessing the impact of explicit consent for unaddressed mail, *Journal of Environmental Economics and Policy*, DOI: [10.1080/21606544.2023.2166129](https://doi.org/10.1080/21606544.2023.2166129)

²TAUW (15 maart 2023) Definitieve bevindingen kostenonderzoek zwerfafval (peiljaar 2021)

TABEL 1 | Afvalstromen die vaak op straat gevonden worden (zichtbaarheid) danwel een hoge milieu-impact hebben (geschatte milieu-impact).

Productstroom	Omschrijving	Zichtbaarheid	Geschatte milieu-impact
<i>Wegwerp-verpakkingen en sigarettenpeuken</i>	Verpakkingen zijn een van de belangrijkste oorzaken van het verbruik van nieuwe materialen (40% van de in de EU gebruikte kunststoffen en 50% van het papier is bestemd voor verpakkingen). In Nederland veroorzaken verpakkingen 35% van het zwerfafval. Sigarettenpeuken bevatten plastic en zorgen voor een sterke vervuiling van het oppervlaktewater. Daarnaast zijn ze moeilijk op te ruimen omdat ze zo klein zijn.	+++	++
<i>Meubilair</i>	Het grof afval bestaat voor ongeveer 50% uit meubilair. Omdat grof afval voornamelijk op de straat wordt aangeboden en nat wordt of kapot gaat tijdens de inzameling, is het niet meer geschikt voor hergebruik.	++	++
<i>Matrassen</i>	Matrassen worden in Amsterdam vaak bij het grof afval op straat aangeboden. Wanneer deze nat en vies worden zijn ze niet meer te recyclen.	+	++
<i>Kartonnen verzendozen</i>	Door de toename van online bestellingen neemt het aandeel kartonnen dozen in de afvalstroom oud papier en karton toe.	++	-
<i>Elektrische apparaten</i>	Elektrische apparaten gaan minder lang mee en het is moeilijk en/of kostbaar om ze te laten repareren. Daarnaast geven elektrische apparaten in restafval een hoop problemen bij de inzameling zoals branden.	-	+++

1.2.2 Focus op afval op straat

Op 1 februari 2023 is er een werksessie georganiseerd waarbij – samen met de stadsdelen - is nagedacht over waar afvalpreventie zich op moet richten en welke projecten of maatregelen hiervoor opgepakt moeten worden. Op basis van de inbreng tijdens deze sessie is de focus van het afvalpreventieplan gelegd op afval dat veel op straat wordt aangeboden en/of een groot deel van het zwerfafval omvat: wegwerpplastic, meubels, karton, matrassen en elektrische apparaten. De volledige inbreng van de sessie is terug te vinden in bijlage 1. De volledige lijst met stromen die onder de preventieaanpak vallen staan in tabel 1.

1.3 Reikwijdte van het plan - Afvalpreventie in het bredere afvallandschap

We richten ons met dit eerste preventieplan op vijf productketens, wegwerpplastics en -producten, meubels, elektrische en elektronische apparaten, matrassen en karton omdat dit de stromen zijn die we het meest op straat tegenkomen. De acties op voedselverspilling, textiel en luiers en incontinentiemateriaal zijn onderdeel van de agenda circulair maar kunnen in de toekomst in het preventieplan worden betrokken. Zo is binnen het programma groente-, fruit-, etensresten en tuinafval (gfe/t) de definitie van afvalpreventie: het voorkomen van ter inzameling aangeboden gfe/t, zowel gescheiden aangeboden als onderdeel van het restafval.

De afvalwereld is sterk in beweging. Dat vraagt om een continue aandacht voor ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de plannen die we in dit actieplan hebben vastgelegd. In het volgende hoofdstuk bespreken we voor elke productketen nieuw en verwacht beleid uit de EU en de rijksoverheid. De gevolgen van dit beleid zijn nog niet altijd goed te overzien. In hoeverre gaat het recent gepubliceerde nationaal programma circulaire economie de transitie versnellen? En welke invloed hebben de plannen die de Europese Commissie in de komende periode gaat presenteren zoals de verordening ecologisch ontwerp en het recht op repareren? Wat kan en wil Amsterdam met alle (landelijke) programma's, pilots, proeven en onderzoeken? Vragen waarop we nu niet alle antwoorden hebben, maar wel ontwikkelingen die we goed in de gaten moeten houden en waar we bovenop moeten zitten, om tijdig onze keuzes te kunnen herijken, onze koers bij te stellen en ook voor de langere termijn een duurzaam en realistisch afvalbeleid te kunnen voeren dat past bij onze stad.

1.4 Leeswijzer

1.4.1 Bestaand en aankomend beleid

Om te bepalen hoe we afval in deze productketens effectief kunnen voorkomen, verkennen we in **hoofdstuk 2** eerst bestaande en aankomende beleidstukken op nationaal en EU niveau die ingrijpen op deze productketens. Hierin behandelen we niet de gehele richtlijn, verordening of wet maar lichten we dat deel uit dat betrekking heeft op het voorkomen van afval van die productstroom. Vervolgens wordt aan de hand van deze korte beleidsanalyse bepaald waar de gemeente het bestaande beleid kan aanvullen of versterken met bepaalde acties op afvalpreventie.

1.4.2 Verschillende gemeentelijke rollen en acties op afvalpreventie

Op elke beleidsanalyse volgen één of meer acties om afval binnen de desbetreffende productketen te voorkomen. Hiervoor kan de gemeente verschillende instrumenten inzetten. Bijvoorbeeld door te informeren, te faciliteren/financieren, te normeren en te reguleren. Daarnaast kent de gemeente een eigen verantwoordelijkheid bijvoorbeeld als opdrachtgever/uitvoerder in de openbare ruimte, als inkoper, en als producent van afval:

1. **Normerend/regulerend**

De gemeente past lokale wet- en regelgeving aan ten behoeve van het verbieden van

milieubelastende producten, het bevorderen van circulaire alternatieven voor bestaande producten en/of ruimte maken voor initiatieven die leiden tot een langere gebruiksduur van producten;

2. **Faciliteren**

De gemeente faciliteert ondernemers of bewoners in de stad. Dit kan bijvoorbeeld door financiële ondersteuning t.b.v. bevorderen van een circulair alternatief;

3. **Communicatie**

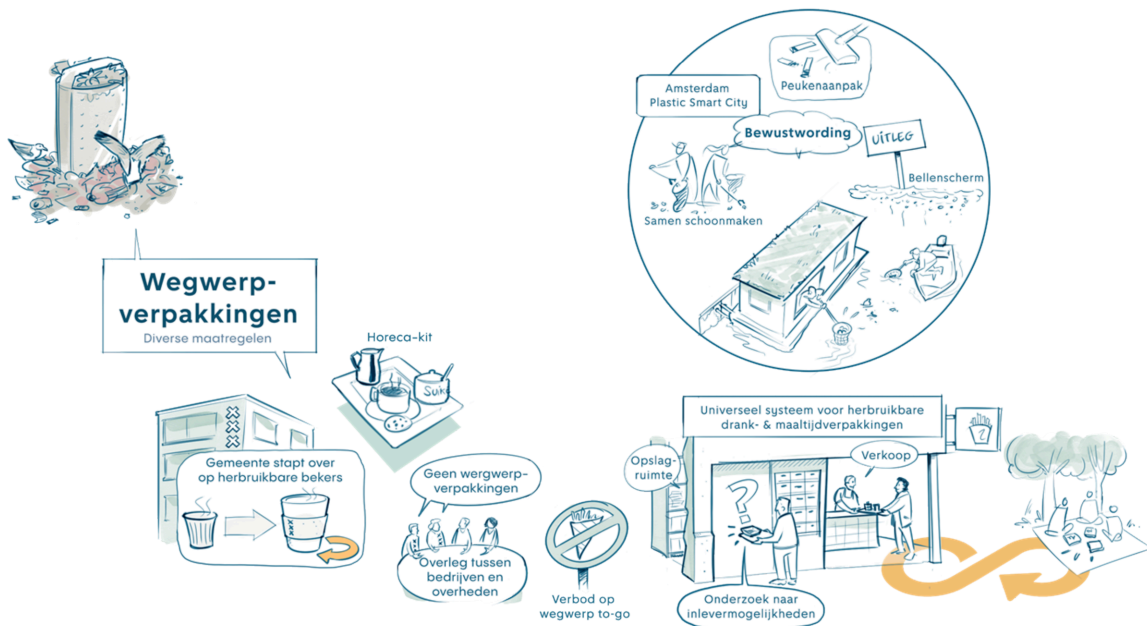
De gemeente communiceert over circulaire alternatieven naar inwoners en ondernemers, of lobbyt naar rijk en EU over wet- en regelgeving;

4. **Uitvoeren**

De gemeente voert Europees en landelijk beleid uit of voert veranderingen door in haar eigen organisatie ten behoeve van afvalpreventie.

Elke actie staat omschreven in een groen kader waarbij een korte omschrijving wordt gegeven, een planning, de kosten, mogelijke risico's en het verwachte resultaat. Alle gepresenteerde acties in dit plan zijn onderdeel van het proactieve inzetscenario waarmee de gemeente een grote bijdrage aan systeemverandering op afvalpreventie wil leveren.

2 Afvalpreventie in vijf productketens

2.1 Verpakkingen

Verpakkingen zijn een van de belangrijkste oorzaken van het verbruik van nieuwe materialen (40% van de in de EU gebruikte kunststoffen en 50% van het papier is bestemd voor verpakkingen). In Nederland veroorzaken verpakkingen 35% van het zwerfafval.

Er bestaan verschillende Europese richtlijnen en verordeningen die aangrijpen op verpakkingen.

1. De Europese Single Use Plastics richtlijn moet leiden tot een vermindering van de hoeveelheid plastic afval.
2. De Richtlijn Verpakkingen en verpakkingsafval die tot doel heeft de impact van verpakking en verpakkingsafval op het milieu te verminderen en de circulaire economie te bevorderen.

NB. Deze wordt binnenkort vervangen door de Verordening verpakkingen en verpakkingsafval waarvoor recentelijk een voorstel voor is gepubliceerd.

Deze richtlijnen bevatten doelen of streefwaarden waar door elke Europese lidstaat aan voldaan moet worden. Aanvullend is ook nationaal beleid waarin doelstelling rondom plastic verpakkingen staan:

3. Nationaal programma circulaire economie 2023-2025

2.1.1 Single Use Plastics richtlijn

De SUP-richtlijn vereist dat lidstaten bepaalde maatregelen nemen om het gebruik van plastic producten of die plastic bevatten te verminderen. De regelgeving moet ondernemers stimuleren om producten in de handel te brengen die duurzaam, herbruikbaar, herstelbaar en recyclebaar

zijn. Er zijn al een aantal maatregelen onder de SUP-richtlijn van kracht. Zo is de verkoop of afgifte van plastic bestek, rietjes, wattenstaafjes en ballonstokjes verboden en is er statiegeld op kleine plastic flesjes en blikjes ingevoerd. De richtlijn stelt ook eisen aan bewustwordingsmaatregelen en de etikettering en rapportage over plastic afval via verschillende maatregelen.

Maatregelen die vanaf 2023 en later in gaan zijn onder andere:

- Vereisten voor producenten om bij te dragen aan de financiering van afvalbeheer en het opruimen van zwerfafval (vanaf 1 januari 2023)
- Beperkingen op de verkoop en distributie van deze producten. Zo mogen horecaondernemers vanaf 1 januari 2024 geen wegwerpplastic voor voedsel- en drankverpakkingen (bijv. drankbekers, voedselcontainers) meer aanbieden als de consumptie ter plaatste genuttigd wordt. Bij afhalen of meenemen gaan consumenten vanaf 1 juli 2023 betalen voor een wegwerpverpakking die plastic bevat.
- Doppen van flessen moeten aan de verpakking vast blijven zitten tijdens gebruik (vanaf 3 juli 2024)
- Doelstellingen voor de toepassing van gerecycled materiaal in PET-flessen (vanaf 2025)

2.1.2 EU-richtlijn verpakking en verpakkingsafval

Waar de SUP zich richt op plastic afval bestaat er ook een bredere richtlijn die zich richt op al het verpakkingsafval. De EU-richtlijn verpakking en verpakkingsafval. Deze richtlijn heeft tot doel de impact van verpakking en verpakkingsafval op het milieu te verminderen en de circulaire economie te bevorderen.³ Wat betreft preventie heeft de richtlijn als doelstelling dat verpakkingen moeten worden ontworpen en geproduceerd met het oog op de preventie van afval en de bevordering van duurzaamheid. Sinds de eerste publicatie van de richtlijn in 1994 zijn er verschillende wijzigingen en amendementen aangebracht.⁴ De belangrijkste wijziging ten aanzien van preventie is gepubliceerd in richtlijn 2004/12/EC. Deze wijzigde onder andere de doelstellingen voor preventie, echter zonder hier concrete doelstellingen of activiteiten aan te verbinden.

Inmiddels is er een nieuwe richtlijn voor verpakkingen en verpakkingsafval in voorbereiding.⁵ Het vervangt de oude Richtlijn 94/62/EG en heeft als doel verpakkingsafval te voorkomen, hergebruik te vergroten en alle verpakkingen recycleerbaar te maken voor 2030. Een voorstel voor deze verordening is 30 november 2022 gepubliceerd.

Het doel van de nieuwe richtlijn is om verpakkingsafval in 2040 met 15% per persoon per lidstaat te hebben verminderd ten opzichte van 2018. Dit moet tot een 37% vermindering van het afval leiden. De belangrijkste maatregelen die aansturen op het voorkomen van verbruik van verpakkingen zetten in op het bevorderen van het gebruik van herbruikbare verpakkingen. Zo moeten ondernemers vanaf 2030 en 2040 een bepaald percentage van hun producten in herbruikbare of navulbare verpakkingen aanbieden aan consumenten.⁶

---

³ Richtlijn 94/62/EC betreffende verpakking en verpakkingsafval

⁴ Overige amendementen: Richtlijn 2013/2/EU, richtlijn 2015/720/EU en richtlijn (EU) 2018/852.

⁵ Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD betreffende verpakkingen en verpakkingsafval, tot wijziging van Verordening (EU) 2019/1020 en Richtlijn (EU) 2019/904, en tot intrekking van Richtlijn 94/62/EG. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=COM:2022:677:FIN>

⁶ Artikel 26, 38 en 45.

2.1.3 Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 – plastic verpakkingen en verpakkingen en wegwerpproducten

In het NPCE wordt net als in de Europese wetgeving onderscheid gemaakt tussen verpakkingen in de algemene zin en plastic verpakkingen.

Voor wegwerpverpakkingen in algemene zin gaat de rijksoverheid herbruikbare verpakkingen stimuleren in verschillende sectoren, zoals supermarkten en detailhandel, horeca en thuisbezorging, e-commerce en B2B. Dit verloopt via twee sporen: sectorbrede afspraken en samenwerking, en (indien nodig) wettelijke verplichtingen. Op nationaal niveau is er sectorbrede samenwerking nodig om op systeemniveau de transitie naar herbruikbare oplossingen te realiseren en burgers stapsgewijs wegwijs te maken in die transitie. De rijksoverheid financiert onafhankelijk onderzoek naar onder meer modellen voor herbruikbare verpakkingen in supermarkten en naar de benodigde infrastructuur voor grootschalige reiniging van herbruikbare verpakkingen in Nederland. Ook helpt zij ondernemers op weg naar circulair productontwerp en circulaire verdienmodellen.

De specifieke beleidsinzet voor plastic verpakkingen volgt twee generieke beleidssporen: reduceren waar dat kan en duurzaam toepassen waar dat moet.

1 Reduceren waar dat kan

Implementatie van de SUP-richtlijn. En het ministerie van IenW financiert onderzoek naar manieren om investeringen in wasfaciliteiten en retourlogistiek voor hergebruik zowel economisch als ecologisch rendabel te laten zijn.

2 Duurzaam toepassen waar dat moet

Het rijk zet in op een ambitieuze herziening van de Verpakkingenrichtlijn: minimaliseren en voorkomen samengesteld plastic, bepaalde additieven en zeer zorgwekkende stoffen (ZZS); normstelling voor recycleert en/of biogebaseerd plastic. En er zal een upv op wegwerpplastics komen.

Ondanks dat er wel wordt nagedacht over uitbreiding van de SUP-richtlijn, zijn er op dit moment geen grote aanvullende interventies op het verminderen van plastic verpakkingen vanuit de rijksoverheid. De maatregelen beperken zich tot de uitvoering van de EU-richtlijnen en verordeningen.

Hoe kan de gemeente bestaand en aankomend beleid aanvullen of versterken?

De ontwikkelingen binnen de Europese en nationale wetgeving geven de gemeente meer en meer houvast om vorm te geven aan afvalpreventie op het gemeentelijk niveau. Wat betreft preventie is het voor een aantal SUPs al verboden deze te verkopen of te verspreiden (o.a. plastic bestek en rietjes). Wat in de praktijk gebeurt is dat deze producten vaak vervangen worden voor biobased alternatieven (bijvoorbeeld papieren rietjes en bamboe bestek). Dit leidt misschien tot minder plastic in het zwerfafval, maar niet tot minder zwerfafval. Daarnaast laten de eerste resultaten zien dat er van een significante reductie van de consumptie van kunststof drinkbekers en voedselverpakkingen voor 'on-the-go' door beprijzen van wegwerpverpakkingen vooralsnog geen sprake is.⁷

Het ontbreekt aan drang en dwang op het voorkomen van wegwerpverpakkingen voor afhaalen en -drinken. Daarnaast willen we ondernemers ondersteunen in de overstap naar het aanbieden van herbruikbare to go verpakkingen.

---

⁷ <https://zwerfinator.nl/index.php/2022/03/31/de-waardevolle-wegwerpbeker/>

#1	We faciliteren een universeel systeem voor herbruikbare drank- en maaltijdverpakkingen					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coalitie met Koninklijke Horeca Nederland en MKB Amsterdam en mogelijke andere G4-gemeenten 2. Aanstellen/inhuur projectleider 'verduurzaming horeca' in samenwerking met Koninklijke Horeca Nederland en MKB Amsterdam 3. Een startbijeenkomst met betrokkenen 4. Ontwerp van een universeel hergebruik systeem voor één huidig wegwerpproduct, bijvoorbeeld de koffiebeker 5. Businessmodel opstellen en onderzoek naar financieringsbronnen 6. Draaiboek maken voor logistiek hergebruik systeem 7. Opstarten in een winkelgebied en ervaring opdoen 8. Bestuurlijke besluitvorming inclusief dekking vervolgstappen 9. Uitbreiden naar andere winkelgebieden in de stad 10. Uitbreiding naar andere eenmalige verpakkingen 					
Resultaat	Alle horecaondernemers in een winkelgebied bieden herbruikbare drank- en maaltijdverpakkingen aan. Dit leidt tot een afname van ~30% zwerfafval in dat winkelgebied.					
Risico's	Er kan weerstand vanuit de ondernemers zitten op hergebruiksystemen vanwege hygiëne, bijvoorbeeld in het 'bring your own' model waarbij klanten hun eigen beker of bakje meenemen.					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Q1 2024: Verkennen met Koninklijke Horeca Nederland en MKB Amsterdam voor samenwerking op • Q2 2024: Verkenning met producentenorganisatie Verpact voor samenwerking op • Q4 2024: Eerste bijeenkomst met ondernemers, hergebruik initiatieven en landelijke verenigingen • Q1-3 2025: Ontwerpfase voor hergebruik systeem en businessmodel opstellen • Q4 2025: Draaiboek maken voor logistiek systeem • Q1 2026: eerste tranche ondernemers bieden herbruikbare koffiebekers aan • Q3 2026: opschaling naar andere winkelgebieden in de stad • Q2 2027: Monitoring en evaluatie 					
Communicatie	Communicatie via verschillende kanalen (gemeentelijke en kanalen van horecaondernemers zelf) over de invoer van de herbruikbare voedsel- en drankverpakkingen.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Projectleider (eventueel extern)	€ ^{5.1, 2, b} uur * wekelijks 20 uur	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
	Inhuur externe partij	€ ^{5.1, 2, b} per jaar				
	Subsidie aan deelnemende horeca					
	Communicatie					
	Evaluatie en monitoring					
	Totaal					

#2	We willen waar mogelijk een verbod opleggen op gebruik van wegwerp to go-verpakkingen voor drank- en etenswaren in horeca ⁸					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een verkenning van de juridische mogelijkheden voor een verbod 2. Advies over wenselijkheid aanpassing regelgeving en bestuurlijke besluitvorming <p>Vervolgstappen (niet begroot, in 2025)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Maken van een conceptvoorstel voor lokale regelgeving bijvoorbeeld onder de afvalstoffenverordening, de APV of de lokale regelgeving omtrent evenementen 4. Publicatie conceptvoorstel en inspraakperiode 5. Definitieve bepaling invoeren 					
Resultaat	Deze maatregel leidt tot 80% minder wegwerp to go-verpakkingen in het zwerfafval					
Risico's	Net zoals tijdens de inwerkingtreding van de ja/ja-sticker kan de gemeente Amsterdam een rechtszaak verwachten. Hierdoor kan de daadwerkelijke inwerkingtreding vertraagd worden of zelfs teruggedraaid worden. Aan deze juridische procedure zijn advocaatkosten verbonden die rond de € 5.1, 2, b worden geschat.					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Q3 2024: Circulaw start verkenning van juridische mogelijkheden voor een verbod • Q4 2024: Advies voor aanpassing lokale regelgeving • Q1 2025: Opstellen nieuwe verordening en juridische toets • Q3 2025: Bestuurlijke besluitvorming over wenselijkheid aanpassing regelgeving • 2026: Start inspraak • 2027: Invoer verordening 					
Communicatie	Communicatie naar inwoners en horecaondernemers over waarom we dit doen. Vragen en klachten afhandelen. Informatie beschikbaar stellen over details verbod en mogelijkheden voor steun vanuit de gemeente voor overstap op herbruikbare verpakkingen.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Projectleider	€ 5.1, 2, b /uur * wekelijks 12 uur	€ 5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
	Jurist	€ 5.1, 2, b * wekelijks 16 uur * 2 maanden				
	Opstellen verordening					
	Maatschappelijk overleg & communicatie	Uitleg waarom we dit doen, vragen en klachten afhandelen, informatievoorziening regelen etc				€
	Totaal		€	€	€	€

#3	Voortzetting uitvoering programma <i>Amsterdam Plastic Smart City</i>
----	---

⁸ Naar Frans voorbeeld: in Frankrijk geldt een verbod op alle (dus niet alleen plastic) wegwerpverpakkingen in restaurants. Door deze wet introduceerde McDonald's een volledig herbruikbaar servies in haar restaurants.

Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een netwerk opbouwen van betrokken directies, bewoners en ondernemers in de stad. Optreden als regievoerder, verbinder, initiator, inspirator, facilitator, stimulator, aanjager. 2. Bijdragen aan en leren/profiteren van het internationale plastic smart cities netwerk en van onze partners Wereld Natuur Fonds en Plastic Soup Foundation. 3. Aangaan van strategische partnerships, zoals momenteel met Plastic Whale. 4. Uitvoeren van pilotprojecten (clean-ups, samenwerkingsvormen etc.) die leiden tot minder plasticgebruik en minder vervuiling door plastic zwerfafval. 5. Vol inzetten op educatie en bewustwording. 6. Als consortiumpartner of supporter deelnemen aan onderzoeksprojecten naar het ontstaan en gedrag van plasticvervuiling in de stedelijke omgeving (land en water). 7. Communiceren over projecten en resultaten. 8. Succesvolle pilots borgen in de reguliere organisatie. 9. Monitoren en evalueren. 					
Resultaat	Wij realiseren een stad zonder plasticvervuiling in 2030					
Risico's	<p>Het plastic smart cities concept is een initiatief van het Wereld Natuur Fonds. WNF heeft ons in 2019 gevraagd om als eerste grote stad ter wereld de intentieverklaring te tekenen om in 2030 een stad zonder plasticvervuiling te zijn. Ons imago van innovatieve stad was daarbij een belangrijke overweging. Inmiddels zijn ook andere grote steden aangehaakt, zoals Parijs.</p> <p>Als wij te weinig zichtbare inspanning leveren om het doel in 2030 te bereiken kan dat leiden tot imagoschade. En veel belangrijker: we slagen er dan niet in om onze bewoners op dit punt een schone en gezonde leefomgeving te bieden.</p>					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tweejaarlijks: opstellen Uitvoeringsprogramma. • Jaarlijks: update van website op Amsterdam.nl en best practices delen op www.plasticsmartcities.org. • Jaarlijks: (doen) uitvoeren van veelbelovende projecten/initiatieven. Daarbij extra aandacht voor educatie en bewustwording. • 4x/jaar: monitoring zwerfafval in de hele stad. Jaarlijks bespreken met de portefeuillehouders. • Continu: overleg met kernpartners WWF en PSF, met stakeholders binnen en buiten de gemeentelijke organisatie en met bewoners(organisaties). • Continu: als consortiumpartner of supporter deelnemen aan divers onderzoek naar het vóórkomen en gedrag van macro- en microplastics in stedelijk gebied. 					
Communicatie	Update website op amsterdam.nl en www.plasticsmartcities.org .					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Coördinatie/ projectleiding/ advisering	vaste formatie, 2 fte (of een combinatie van formatie en inhuur)	Jaarlijks €5.1, 2, b			
	Materieel budget		Jaarlijks €5.1, 2, b			
	Totaal		Jaarlijks €5.1, 2, b			
#4	We voeren een actieve lobby met nationale en regionale overheden richting Nederland Schoon, producenten/importeurs/verpakkingsindustrie en de rijksoverheid over een bronaanpak voor zwerfafval					

Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gesprekken met supermarktketens over bronaanpak zwerfafval 2. Aansluiten bij het (lobby)netwerk binnen de gemeente die ontwikkelingen bij EU en Rijk bijhoudt 3. Aansluiten bij maatschappelijke partijen en lokale overheden met een vergelijkbare 'agenda' 4. Opstellen van de gewenste aanpassingen in wet- en regelgeving 5. Reageren/ acteren op ontwikkelingen (opzoeken maatschappelijk debat, input leveren bij beleidsontwikkeling in EU en rijksoverheid). 					
Resultaat	Rondetafelgesprek met Nederland Schoon en producenten/importeurs/verpakkingindustrie over een bronaanpak voor zwerfafval. Hier vloeien één of meer pilots uit voort om zwerfafval aan de bron tegen te gaan. Bijvoorbeeld door de inzet van herbruikbare to go-verpakkingen.					
Risico's	geen					
Planning	Wat:					
	<ul style="list-style-type: none"> • Continue proces 					
Communicatie	Mogelijke inzet van wethouder					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur SW/V&OR	€ ^{5.1, 2, b} uur * wekelijks 2 uur	€ 5.1, 2, b	€ 5.1, 2, b	€ 5.1, 2, b	€ 5.1, 2, b
	Totaal		€	€	€	€

#5	Gemeente zelf gaat volledig over op herbruikbare drank- en voedselverpakkingen (landelijk verplicht vanaf 2024) en organiseert een informatiebijeenkomst in samenwerking met Plastic Soup Surfer om kantoren in Amsterdam te informeren en te faciliteren in deze overstap					
Te ondernemen stappen	1. Een startbijeenkomst op 31 mei 2023 met facilitair bureau onder leiding van Plastic Soup Surfer					
Resultaat	Afname van 80% verpakkingen in het afval van gemeentekantoren					
Risico's	geen					
Planning	Wat:					
	<ul style="list-style-type: none"> • Q2 2023: Informatiebijeenkomst van wegwerp naar hergebruik i.s.m. Plastic Soup Surfer 					
Communicatie	Organisatie en informatie over evenement i.s.m. Plastic Soup Surfer Interne communicatie vanuit facilitair bureau over de overstap op herbruikbaar					
Kosten	<ul style="list-style-type: none"> • Kosten voor overstap op herbruikbaar liggen bij Facilitair bureau • Kosten evenement 2023 <ul style="list-style-type: none"> ○ Inhuur Plastic Soup Surfer: € 5.1, 2, b ○ Communicatie en locatiehuur: € ^{5.1, 2, b} ○ Overig: € 5.1, 2, b 					
	Totaal 2023: € ^{5.1, 2, b}					

2.2 Meubels

Er zijn op dit moment geen Europese richtlijnen of verordeningen die specifiek meubelafval proberen te voorkomen. Wel wordt er gewerkt aan een nieuwe richtlijn ecologisch ontwerp voor duurzame producten. Hier zullen naar alle waarschijnlijkheid ook meubels in terugkomen.

Wel is er nationaal beleid waarin doelstellingen rondom meubels staan:

1. Nationaal programma circulaire economie 2023-2025

2.2.1 Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 - meubels

In het NPCE staan twee doelstellingen ten aanzien van preventie van meubelafval opgenomen. Doelstelling 1: In 2030 voldoen alle meubels die nieuw op de markt worden gebracht aan de hoogst haalbare circulaire producteisen. En doelstelling 2: In 2030 is de levensduur van meubels maximaal verlengd. Om dit doel te bereiken worden een drietal maatregelen voorgesteld. Een nationaal reparateursregister kan levensduurverlenging door reparatie bevorderen. Ook zijn er jaarlijks subsidies (specifieke uitkeringen aan gemeenten) voor circulaire ambachtscentra om hergebruik en reparatie te bevorderen. En er wordt toegewerkt naar een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra. Daarnaast stelt het Rijk middelen ter beschikking via verschillende (generieke) financiële instrumenten, zoals het (in oprichting zijnde) stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling en hergebruik uit het Coalitieakkoord, waarvoor reparatie-infrastructuur in aanmerking komt.

En als laatste is het doel om in 2030 een upv op meubels in werking te hebben.

Hoe kan de gemeente bestaand en aankomend beleid aanvullen of versterken?

Er bestaan een tweetal doelstellingen voor meubels. Echter, geen van beide doelstellingen bevat een effectdoelstelling. Daarnaast is er nog geen Europese regelgeving omtrent meubels. Aan de andere kant bestaat er wel al een vrij volwassen systeem rondom hergebruik van meubels via o.a. marktplaats en kringloopwinkels. Aangezien initiatieven met een fysieke plek in de stad onder druk staan, ligt daar een rol voor de gemeente om te onderzoeken hoe we deze plekken in de stad kunnen behouden.

#6	We stimuleren hergebruik en reparatie bijvoorbeeld door meer plekken voor lokale initiatieven en functies (o.a. kringloopwinkels en repaircafe's) te organiseren
----	--

Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verkennen met partijen in de hergebruiksector welke maatregelen grof afval op straat kunnen voorkomen en hergebruik kunnen stimuleren 2. Aanpassen en uitbreiden gemeentelijke communicatie op grof afval met richtlijnen voor bruikbare spullen 3. Start pilot in samenwerking met ketenpartner om grof afval op straat tegen te gaan en meer hergebruik van (hout)reststromen 4. Evaluatie pilot op bijdrage aan het verminderen van grof afval op straat <p>Parralel hieraan</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Subsidieaanvraag door de HvA voor onderzoek 'FUTURIN - FURniTUre Reuse INsights' waarin onderzoek gedaan wordt naar levensduurverlening van meubels en het voorkomen van <i>fast furniture</i> (grof afval op straat). <ol style="list-style-type: none"> a. Andere partners in dit onderzoek zijn o.a. Stichting Repair Café, IKEA, Marktplaats, CBM en Het Groene Brein. b. Het onderzoek identificeert inzichten in de rollen van verschillende partijen in een nieuw ecosysteem voor levensduurverlening van meubels, governance modellen die hierbij passen en knelpunten in de opschaling van lokale initiatieven in de stad. 					
Resultaat	Inzicht in de circulaire kansen voor afgedankt meubilair. Door communicatie van de gemeente aan te passen en te testen met maatregelen die inwoners moeten stimuleren hun oude meubilair niet bij het grof afval op straat aan te bieden, willen de hoeveelheid grof afval verminderen (op dit moment is het aandeel meubels in grof afval ~50%).					
Risico's	Op de recyclepunten in Amsterdam staan containers voor spullen die nog geschikt zijn voor verkoop in kringloopwinkels. Echter, blijkt zo'n 80% van de spullen die hierin worden gezet, niet geschikt voor verkoop. De maatregelen zullen dus apart beoordeeld worden op verminderen van grof afval op straat en daadwerkelijk meer hergebruik.					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Q2 2024: verkenning van mogelijke pilots samen met ketenpartners • Q2 2024: Start aanpassing gemeentelijke communicatie grof afval • Q4 2024: Start pilot in samenwerking met ketenpartner om grof afval op straat tegen te gaan • Q3 2025: Evaluatie pilot • 2026: mogelijk start onderzoek 					
Communicatie	Communicatie over meubels eerst online aanbieden, weggeven of naar de kringloopwinkel brengen voordat deze bij het grof afval worden aangeboden.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur	5.1, 2, b Jur	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
	Onderzoek HvA	Consortium bijdrage In kind uren				
	Pilot marktplaats (projectleider)					
	Communicatie					
	Totaal					

2.3 Elektrische en elektronische apparaten

Er is op dit moment één Europese richtlijn over ecologisch ontwerp van elektrische apparaten.

1. De Europese richtlijn voor het ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten stelt eisen aan het energieverbruik van elektrische apparaten.

Aanvullend is ook nationaal beleid waarin doelstellingen rondom elektrische en elektronische apparaten staan:

2. Nationaal programma circulaire economie 2023-2025 - Elektrische en elektronische apparaten

En er is een geldende uitgebreide producentenverantwoordelijkheid op afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA).

3. Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid afgedankte elektrische en elektronische apparaten

2.3.1 Europese richtlijn ecologisch ontwerp elektrische apparaten en voorstellen voor EU verordening ecologisch ontwerp en recht op reparatie

De Europese richtlijn voor het ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten⁹ gaat uitsluitend over het energieverbruik van elektrische apparaten.¹⁰ De vernieuwde verordening voor ecologisch ontwerp zal ook eisen stellen aan de circulariteit van producten bijvoorbeeld door standaarden op de levensduur, repareerbaarheid en herbruikbaarheid van producten. Ook krijgen producten een Digitaal Product Paspoort waarin informatie staat over de duurzaamheid van het product. Dit moet de transparantie bevorderen en ook consumenten helpen in hun keuze.

Naast de verordening ecologisch ontwerp is er een voorstel gedaan voor een richtlijn ter bevordering van de reparatie van goederen. In het voorstel voor deze richtlijn staat dat verkopers verplicht worden reparatie aan te bieden binnen de wettelijke garantietermijn behalve wanneer dit duurder is dan vervanging.¹¹ Op dit moment zijn verkopers al verplicht reparatie aan te bieden voor producten binnen de garantietermijn (dit geldt voor alle producten). In de praktijk loopt dit

⁹ Richtlijn 2009/125/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten

¹⁰ Alleen al in 2021 heeft het effect van de huidige maatregelen inzake ecologisch ontwerp, die betrekking hebben op 31 productgroepen, de EU-consumenten 120 miljard euro aan energie-uitgaven bespaard en geleid tot een daling van het jaarlijkse energieverbruik van de betrokken producten met 10%.

¹¹

echter nog niet soepel. Zo wordt informatie slecht gedeeld met de gebruiker en gaat de rekening ook vaak direct naar de gebruiker. Het is daarbij geen gegeven dat de verkopende partij de gebruiker na afloop vergoed. Daarnaast wordt het ook na de wettelijke garantietermijn mogelijk voor consumenten aanspraak te maken op reparatie voor producten die repareerbaar zijn volgens de EU wet (o.a. wasmachines en tv's). Producenten worden verplicht hun klanten hierover te informeren en reserveonderdelen beschikbaar te stellen. Ook komt er een reparateursregister en een online matchmaking reparatieplatform waar consumenten gecertificeerde reparateurs in de buurt kunnen vinden.

Zowel de ecodesign verordening als het recht op reparatie voorstel moet nog worden goedgekeurd door het Europees parlement voordat deze in werking kunnen treden.

2.3.2 Nationaal programma circulaire economie – Elektrische en elektronische apparaten

In het nationaal programma circulaire economie zijn ook een aantal doelstellingen ten aanzien van preventie van afval uit elektrische en elektronische apparaten opgenomen.

- Doelstelling 1: In 2030 is het de norm dat elektrische en elektronische apparaten die op de markt worden gebracht geschikt zijn voor gebruik in een circulaire economie. Deze doelstelling wordt volledig ingevuld door de aankomende ecodesign richtlijn van de EU.
- Doelstelling 2: In 2030 wordt het circulair potentieel van elektrische en elektronische apparaten maximaal benut. Hiervoor worden reparatiemogelijkheden geprofessionaliseerd en versterkt. Dit wordt onder andere gerealiseerd door de verankering van het 'Recht op reparatie' door de EU.¹² Daarnaast wordt er een nationaal reparateursregister opgezet. Verplichtingen aan producenten ten aanzien van toepassing van gerecycled materiaal moeten terugkomen in de vernieuwde ecodesign richtlijn en kunnen worden ingebouwd in de bestaande upv.

2.3.3 Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid afgedankte elektrische en elektronische apparaten

Er bestaat een upv op afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA). Onderdeel van deze upv zijn onder andere het behalen van een minimuminzamelingspercentages en zorgen voor gescheiden inzameling. Er zitten op dit moment geen circulariteitsdoelstellingen in zoals de inzet van gerecyclede materialen of repareerbaarheid.

Hoe kan de gemeente bestaand en aankomend beleid aanvullen of versterken?

Zowel vanuit de EU als de rijksoverheid zijn er geen effectdoelen opgenomen voor elektrische en elektronische apparaten. Om repareerbaarheid van apparaten te verbeteren maken we meer ruimte voor reparatie in Amsterdam. Zo willen we reparateurs de mogelijkheid bieden hun kennis verder uit te breiden met reparatiecursussen. Daarnaast verkennen we de mogelijkheden om reparatie voor o.a. elektrische apparaten te professionaliseren. Hiervoor zoeken we samen met Repair Café en Techniek NL naar mogelijkheden om hen te laten opnemen in het reparateursregister. Reparateurs in het reparateursregister krijgen toegang tot door de producent beschikbaar gestelde reserveonderdelen en reparatiehandleidingen. Reparateurs moeten mogelijk

---

¹² Richtlijn van het Europees parlement en de raad betreffende gemeenschappelijke regels ter bevordering van de reparatie van goederen en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/2394 en de Richtlijnen (EU) 2019/771 en (EU) 2020/1828

een reparateursopleiding volgen zodat hun kennis toetsbaar wordt en ze daarmee in aanmerking komen voor certificering. Uiteindelijk willen we er naar toe dat initiatieven als Repair Cafés een goed gespreid netwerk in de stad vormen dat als een soort huisarts voor kleine reparaties dient. Grotere, complexere reparaties kunnen dan door reparateurs van producenten worden uitgevoerd.

#7	We werken samen met Stichting Repair Café en Techniek NL aan de professionalisering van reparateurs					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bijeenkomst met Techniek NL en Repair Café waarin wordt bekeken met welke vaardigheden reparateurs hun reparatiekennis graag zouden uitbreiden 2. Gezamenlijk wordt er geïnventariseerd wat ervoor nodig is en of het wenselijk is om kennis van reparateurs toetsbaar te maken en daarmee in aanmerking te laten komen voor certificering. 3. Verkenning van mogelijkheden voor opzetten reparateursopleiding mogelijk in samenwerking met producenten(organisaties). 					
Resultaat	Reparateurs van Repair Cafés hebben de mogelijkheid om een reparateursopleiding te volgen en zich op deze manier verder te ontwikkelen. De gemeente zet zich ervoor in dat reparateurs van Repair Cafés toegang krijgen tot reserveonderdelen en reparatiehandleidingen van producenten.					
Risico's	Recente gesprekken met opleidingsaccreditatoren over het starten van een mbo reparateursopleiding hebben op dit moment nog weinig opgeleverd					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Q1 2024: inventarisatie van stand van zaken rondom opzetten reparateursopleiding • Q3 2024: Uitzetten strategie en realiseren eerste officiële opleiding voor reparateurs • Q2 2025: Start eerste officiële reparateursopleiding 					
Communicatie	Communicatie over beschikbaarheid opleiding. Ontwikkeling keurmerk voor reparateurs die opleiding hebben voltooid.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur	5,1, 2, b uur * wekelijks 8 uur	€ 5,1, 2, b	5,1, 2, b	5,1, 2, b	5,1, 2, b
	Communicatie					
	Totaal		€			

#8	Amsterdam deelt en repareert: Samen met andere gemeenten en kennisinstellingen kijken we hoe we Amsterdammers kunnen stimuleren de levens- en gebruiksduur van elektrische apparaten te verlengen					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. In samenwerking met de stadsdelen een inventarisatie van welke repareerinitiatieven en deelinitiatieven er in de stad bestaan 2. Een inventarisatie van de meest voorkomende kapotte huishoudelijke producten, hoe dit te voorkomen met regulier onderhoud en hoe deze producten gerepareerd kunnen worden 3. Bundelen van repareerinstructies, professionele repareerdiensten en deelplatformen 4. Lancering tijdens de week van de circulaire economie. 					

	5. Publicatie op bijvoorbeeld amsterdam.nl en via de lokale recyclepunten					
Resultaat	Een website met daarop de meest voorkomende gebreken van elektrische apparaten en hoe deze eenvoudig zelf te repareren en adressen van officiële reparateurs in de buurt. Realisatie van een deelschuur: een online platform waarop Amsterdammers gemakkelijk huishoudelijke apparaten of andere spullen van elkaar kunnen lenen.					
Risico's	Op dit moment zijn de kosten voor reparatiediensten nog relatief hoog als je het vergelijkt met de aanschaf van een nieuw product. Mogelijk is het lastig concrete aanbevelingen te doen voor afvalpreventie aangezien er niet direct aan repair cafés en andere reparatieondernemers gerefereerd mag worden.					
Planning	Wat: <ul style="list-style-type: none"> • Q1 2024: inventarisatie van mogelijkheden voor repareerwijzer • Q2 2024: ontwerp platform voor verzameling deel- en repareerinitiatieven in de stad • Q2 2024: landelijke 'Zet de knop om'-campagne • Q3 2024: inventarisatie van deelinitiatieven, repareerinstructies en reparatiediensten in de stad • Q4 2024: voorbereiding en vullen wegwijzer en campagne • Q1 2025: in de week van de circulaire economie zal de Amsterdamse wegwijzer delen en repareren gepubliceerd worden met daarin o.a. reparatietips en -adressen en de deelschuur online gaan 					
Communicatie	Website en/of publicatie in huis-aan-huis bladen van deel- en reparatietips en adressen waar je spullen kan laten repareren of delen en lenen.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur	5,1, 2, b uur	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
	Communicatie					
	Totaal					

2.4 Matrassen

Ook op het voorkomen van matrasafval is er nog geen specifieke Europese regelgeving of richtlijnen. En ook het nieuwe NPCE bevat geen doelstellingen op matrassen. Op dit moment geldt er wel een vrijwillige upv op matrassen en lijkt het te worden opgenomen in de aankomende Europese richtlijn ecologisch ontwerp voor duurzame producten.

2.4.1 Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid consumentenmatrassen onder een AVV

Sinds 1 januari 2022 is er een uitgebreide producentenverantwoordelijk op matrassen. Deze is ingericht door de producenten zelf en vervolgens algemeen verbindend verklaard.¹³ Hierin worden producenten deels financieel verantwoordelijk voor de verwerking van matrassen en hebben ze zichzelf een recyclingpercentage tot doel gesteld.

Hoe kan de gemeente bestaand en aankomend beleid aanvullen of versterken?

Ondanks dat er een geldende upv op matrassen is, liggen er in Amsterdam nog steeds matrassen op straat. Grote matrassenverkopers zoals IKEA en BeterBed vragen een vergoeding variërend van €19-€35 voor het terugnemen van een oude matras bij aanschaf van een nieuwe. Dit werpt een financiële barrière op voor consumenten die hun oude matras willen inleveren voor recycling. Door een terugnamegarantie binnen de bestaande upv brengen, maken we het voor Amsterdammers makkelijker hun afgedankte matras weer in te leveren bij een verkoper omdat dit verkopers verplicht oude matrassen gratis terug te nemen bij aanschaf van een nieuwe.

#9	We zetten ons in voor de opname van een terugnamegarantie voor matrassen in de bestaande upv op matrassen
Te ondernemen stappen	1. We gaan in gesprek met de producentenverantwoordelijkheidsorganisatie Matras Recycling Nederland (MRN) om hun inzet om matrassen schoon en droog in te zamelen uit te breiden met een terugnamegarantie. Hiermee voorkómen we dat matrassen in de ongescheiden grof afvalstroom terecht komen.
Resultaat	20% minder matrassen op straat eind 2024 en 30% minder in 2026
Risico's	Als gemeente kunnen we niet bepalen wat er in de upv op matrassen staat. We zijn hierin afhankelijk van de rijksoverheid en de producentenverantwoordelijkheidsorganisatie Matras Recycling Nederland.
Planning	Wat:

¹³ Dit betekent dat de afspraken in de upv gelden voor alle producenten van de betreffende productgroep. De doelstellingen die de sector erin heeft opgenomen hebben echter geen wettelijke basis en zijn dus niet handhaafbaar.

	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar hoeveelheden natte/droge matrassen om meer inzicht te krijgen in wat er op dit moment aan matrassen niet gerecycled kan worden Continu: in het kader van de upv op matrassen voeren wij een tweemaandelijks overleg met onder andere MRN en de NVRD over de uitwerking van de upv. In deze gesprekken zal samen worden gekeken hoe een terugnamegarantie onderdeel kan worden van de upv. 					
Communicatie	Communicatie naar Amsterdammer dat ze hun matras gratis kunnen inleveren bij IKEA/BeterBed bij aanschaf van een nieuwe matras					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Programmamanager/ beleidsadviseur	€ ^{5.1, 2, b} uur	€5.1, 2, b	€5.1, 2, b	€5.1, 2, b	€5.1, 2, b
	Totaal		€	€	€	€

2.5 Karton

In de vernieuwde Europese verordening verpakkingen en verpakkingsafval staan doelstellingen die aangrijpen op e-commerce verpakkingen.

1. De Richtlijn Verpakkingen en verpakkingsafval die tot doel heeft de impact van verpakking en verpakkingsafval op het milieu te verminderen en de circulaire economie te bevorderen.

NB. Deze wordt binnenkort vervangen door de Verordening verpakkingen en verpakkingsafval waarvoor recentelijk een voorstel voor is gepubliceerd.

Aanvullend is ook nationaal beleid waarin doelstellingen rondom e-commerce verpakkingen staan:

2. Nationaal programma circulaire economie 2023-2025 – verpakkingen en wegwerpproducten

2.5.1 Europese verordening verpakkingen en verpakkingsafval – artikel 21

In de nieuwe verordening verpakkingen en verpakkingsafval staan ook doelstellingen omtrent verzendverpakkingen. Krachtens artikel 21 moeten marktdeelnemers die producten in verzamelverpakkingen, verzendverpakkingen of verpakkingen voor de elektronische handel aan een einddistributeur of eindgebruiker leveren, waarborgen dat het percentage lege ruimte in verpakkingen in verhouding tot het/de verpakte product(en) maximaal 40 % bedraagt.¹⁴ Zoals eerder benoemd moet deze verordening eerst door het Europees parlement worden goedgekeurd voordat deze in werking kan treden.

2.5.2 Nationaal programma circulaire economie 2023-2030 – verpakkingen

In het nationaal programma circulaire economie zijn vijf doelstellingen opgenomen waarvan doelstelling 2 betrekking heeft op verpakkingen in de e-commerce.

Doelstelling 2: Vanaf 2030 wordt het potentieel van herbruikbare verpakkingen maximaal benut.

Prestatie 2.2: Er zijn ambitieuze hergebruikdoelstellingen afgesproken in de herziening

¹⁴ Artikel 21 van de vernieuwde EU verordening verpakkingen en verpakkingsafval

van de verpakkingenrichtlijn voor on-the-go-/take-away-horeca en voor e-commerce Ook voor de e-commerce-sector pleit Nederland voor ambitieuze doelstellingen voor herbruikbare verzendverpakkingen. Het aandeel verzendverpakkingen wordt daarnaast gereduceerd door verplicht slimmer productontwerp en een normering voor loze ruimte in verpakkingen. Verzendverpakkingen zijn bovendien honderd procent recyclebaar en consumenten weten bij welke materiaalstroom ze thuishoren.

Hoe kan de gemeente bestaand en aankomend beleid aanvullen of versterken?

In de afgelopen jaren heeft gemeente Amsterdam gesprekken gevoerd met partijen uit de e-commerce sector om mogelijkheden voor het voorkomen van verpakkingsafval te verkennen. Uit deze gesprekken kwamen herbruikbare verzendverpakkingen als meest kansrijke oplossing naar voren. Inmiddels lopen er twee onafhankelijke pilots op het gebruik van herbruikbare verzendverpakkingen bij DHL en DPD/Vinted.

#10	<i>Position paper</i> over herbruikbare verzendverpakkingen in G4 verband					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> Volgen lopende pilots op herbruikbare verzendverpakkingen door DHL en Vinted/DPD. Opstellen van een <i>position paper</i> over invoer van herbruikbare verzendverpakkingen in samenwerking met G4, NVRD/VNG en HvA. 					
Resultaat	Een lobbystuk over de verplichte inzet van herbruikbare verzendverpakkingen in de e-commerce sector. Uiteindelijk zou deze verplichting moeten leiden tot 10% minder karton in de oud papier en karton afvalstroom.					
Risico's	Omdat de pilots worden uitgevoerd door commerciële partijen zijn wij afhankelijk van de door hen geleverde informatie. Het kan daardoor voorkomen dat dit een onvolledig beeld geeft.					
Planning	Wat: <ul style="list-style-type: none"> Q2 2024: Publicatie resultaten moonshot project herbruikbare verpakkingen Q3 2024: Evaluatie en opstellen <i>position paper</i> in G4 verband en NVRD/VNG Q4 2024: Publicatie <i>position paper</i> belang herbruikbare verzendverpakkingen Q1 2025: Continue lobby op belang herbruikbare verzendverpakkingen 					
Communicatie	Verspreiding van het <i>position paper</i> via eigen <i>public affairs</i> kanalen					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur	€ ^{5.1, 2, b} Jur	€ 5.1, 2, b	€ 5.1, 2, b	-	-
	Totaal		€	€	-	-

2.6 Communicatie en bewustwording

Als laatste willen we ook Amsterdammers informeren over afvalpreventie en hoe zij afval kunnen voorkomen.

#11	Ontwikkelen van communicatiestrategie om Amsterdammers te stimuleren afval te voorkomen					
Te ondernemen stappen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwerpsessie in samenwerking met communicatieadviseurs over communicatiestrategie afvalpreventie 2. Inventarisatie van huidige communicatie-uitingen omtrent het afdanken van meubilair, elektrische apparaten, matrassen en textiel en hoe deze aangepast kunnen worden passend bij de preventieboodschap 3. Onderzoeken hoe we tweedehands-, reparatie- en deelinitiatieven in de stad meer onder de aandacht kunnen brengen bij Amsterdammers 4. Uitvoer van communicatiecampagne/-middel om Amsterdammers te stimuleren gebruik te maken van tweedehands-, reparatie- en deelinitiatieven in de stad 					
Resultaat	Jaarlijkse zero waste week waarin Amsterdammers leren afval voorkomen door verandering van hun gedrag.					
Risico's	Weinig. Belangrijk om het goed te framen zodat het niet betuttelend overkomt.					
Planning	<p>Wat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Q4 2023: Eerste schets van de mogelijkheden voor communicatie over afvalpreventie • Q4 2023: Afstemming met huidige communicatie-uitingen omtrent het afdanken van meubilair, elektrische apparaten, matrassen en textiel • Q2 2024: Doorvoeren aanpassingen huidige communicatie-uitingen passend bij afvalpreventie • Q1 2025: Mogelijke stedelijke campagne in het kader van afvalpreventie 					
Communicatie	Jaarlijkse zero waste week met allerlei activiteiten georganiseerd rondom verschillende thema's. Diverse communicatie-uitingen die Amsterdammers moeten stimuleren hun spullen langer te gebruiken, te delen, naar een kringloopwinkel te brengen etc.					
Kosten	Doel	€ per eenheid	Kosten 2024	Kosten 2025	Kosten 2026	Kosten 2027
	Beleidsadviseur	€ ^{5.1, 2, b} uur	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
	Communicatie intern	€ ^{5.1, 2, b} uur				
	Illustratiebureau					
	Extern communicatiebureau					
	Totaal					

3 Proactieve inzetscenario en dekking

We adviseren om proactief in te zetten op afvalpreventie. Het college heeft zichzelf tot doel gesteld om in 2030 50% minder grondstoffen te verbruiken en in 2050 volledig circulair te zijn. Vanuit de EU en de rijksoverheid komt beleid op afvalpreventie langzaam op gang, maar het ontbreekt vaak nog aan harde effectdoelen en de drang en dwang die nodig is om echte systeemverandering te bewerkstelligen. Ons consumptiepatroon is verantwoordelijk voor het gros van de uitstoot wereldwijd, en het is tijd dat we hier echt anders over gaan nadenken. Ook al lijkt het soms dat de gemeente maar beperkt invloed op heeft, we willen haar invloed, zacht en hard, hier zo veel mogelijk voor aanwenden. Alleen met een proactieve inzet maken we stappen richting een systeemverandering. Alleen met een proactieve inzet breken we bestaande milieuvervuilende en grondstofslurende systemen af (bijvoorbeeld wegwerpverpakkingen) en maken we ruimte voor nieuwe duurzame alternatieven door deze financieel te ondersteunen en hier fysiek ruimte voor in de stad te maken. Dit zal in de toekomst leiden tot minder afval en minder verbruik van primaire grondstoffen en daaraan gekoppelde uitstoot van broeikasgassen. Dit vraagt niet alleen inzet van de gemeente maar is ook echt een zaak waarin Amsterdammers zelf, bedrijven, en bezoekers, samen een nieuw verhaal moeten creëren.

3.1.1 Proactieve inzet

In het scenario waar proactief wordt ingezet op afvalpreventie stuurt de gemeente aan op systeemverandering. Hierin sturen we proactief op het afbreken van bestaande systemen waar we vanaf willen (o.a. wegwerp to go-verpakkingen, matrassen op straat aanbieden) en faciliteren we de opbouw van nieuwe duurzamere systemen (o.a. hergebruik en reparatie stimuleren, terugnamegarantie voor matrassen).

Proactieve inzet: projectkosten en inzetkosten totaaloverzicht							
#	Acties	Rol	Productstroom	Kosten			
				2024	2025	2026	2027
1	Universeel systeem voor herbruikbare drank- en maaltijdverpakkingen	Faciliteren	Wegwerpverpakkingen	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b	5.1, 2, b
2	Verbod op wegwerp to go-verpakkingen	Normeren	Wegwerpverpakkingen				
3	Uitvoering programma <i>Amsterdam Plastic Smart City</i>	Faciliteren Communicatie	Wegwerpverpakkingen				
4	Actieve lobby bronaanpak zwerfafval	Communicatie	Wegwerpverpakkingen				
5	Gemeente gaat over op herbruikbare drank- en voedselverpakkingen	Uitvoeren	Wegwerpverpakkingen				
6	Meer ruimte voor hergebruik en reparatie	Faciliteren	Meubilair				
7	Professionalisering van reparateurs	Faciliteren	Meubilair, Elektrische apparaten				
8	Amsterdam deelt en repareert	Faciliteren Communicatie	Elektrische apparaten				
9	Terugnamegarantie op matrassen	Normeren	Matrassen				
10	Herbruikbare verzendverpakkingen	Faciliteren	Karton				
11	Communicatie afvalpreventie	Communicatie	Alle				
Impact +++				Totale kosten: 5.1, 2, b			

